

„Az igazat mondd, ne csak a valódit”

Bevezető gondolatok 21. évfolyamunk elé

„az igazat mondd, ne csak a valódit,
a fényt, amelyetől világlik agyunk...”
(József Attila: Thomas Mann üdvözlése)

A hatalmaskodót a nagyság
„először bőszíti, aztán megroppantja,
aztán lefegyverzi.

Így győzött hajdan a kereszténység is.”
(Németh László: Az írástudók felelőssége)

Az Aracs, a délvidéki magyarság közéleti folyóirata az idén augusztus 20-án ünnepli első száma megjelenésének 20. évfordulóját. Mostani kiadványunk (amellyel a 21. évfolyamba lépünk be) a 80. sorszámot viseli, és ebben összegzi Papdi Izabella könyvtáros a 2020-ban lezárult utóbbi 7 évfolyamnak a számait, az ezt megelőző 13 évfolyam repertóriumát pedig 2014. március 15-ei számunkban adta közre a szakember. Akkor 50 szám anyagának összegezését végezte el hatalmas precizitással és szorgalommal. Így vált lehetővé, hogy a 20 évfolyam, a két repertórium adatainak, többek közt a szerzők névsorának, a műfajok szerint tagolt írások címeinek és a képzőművészek alkotásainak rengetegében kutakodhat az olvasó, ki-ké érdeklődésének megfelelően.

Ezek a szűk adatok, a valódi tények. De „az igazat mondd, ne csak a valódit”, vagyis beszéljünk a dolgok leírhatóságán túli jelentéséről, a dolgok szelleméről – nézzük, milyen szellemséget is képvisel az Aracs folyóirat immár húsz éve. Először is, hogy a magyar nemzettest részének tartja a déli végeken élő magyarságot, amit a kiadvány alcímében is tudatosít: a délvidéki magyarság közéleti folyóirata. Akkoriban, még ha nem is volt tabu, de fehér hollónak számított ezt a kifejezést használni, arról nem is beszélve, hogy Jugoszláviában, mint ahogy Szloboda János írta az Aracs 2. számában: „az elmúlt 80

év tetemes részében [...] ezt a szót jugoszláviai magyar értelmiségi részéről leírni kész szellemi öngyilkosságnak számított volna.” Erről a délvidéki magyar irodalom megnevezés kapcsán vitatkozott, majd így zárta írását: „a »délvidéki« jelzőnek nem csupán területi jelentése van, tehát nem csak az /elszakított/ országrészre, hanem a magyar entitás földrajzi elhelyezkedésére is vonatkozik, tehát kézenfekvő, hogy mi, az anyaország déli határai mentén élő magyarok valamennyien délvidéki magyarok vagyunk, s így irodalmunk is délvidéki magyar irodalom. S ha ez egyes fülek számára kellemetlenül hangzik, ott nem a tényekben, hanem a fülben van a hiba.” Azt csak remélni tudom, hogy az itt élő magyarság fülének ma már kedvesebb a délvidéki, mint a vajdasági jelző. Hogy milyen mértékben használják a médiában, a közbeszédben, ezt csak egy fölmérés tudná pontosan kielemezni, de annyi bizonyos, hogy rajtunk, polgárokon múlik, hogy a visszakapott állampolgársággal tudatosan délvidéki magyarnak nevezzük-e magunkat. Természetesen használjuk a Vajdaság és a vajdasági megnevezést a maga helyén, de ha az itt élő magyarság vonatkozásában szólunk, akkor tudatosan éljünk a délvidéki jelzővel. Talán akkor majd a politikusaink is bátrabban alkalmazzák, és az anyaországban is jobban elterjed, s végre bekerül a Kárpátalja, Felvidék stb. mellett a Délvidék, illetve a délvidéki magyarság megnevezés a köztudatba. Ehhez kíván az Aracs kezdettől fogva jó példával hozzájárulni.

Nemcsak nyelvében él a nemzet, hanem jelképeiben is! Ezt tudatosítja a folyóirat védjegye: a Szent Istvánt és az aracsi pusztatemplomot ábrázoló grafikák, amelyek megálmodója Gyurkovics Hunor képzőművészeti szerkesztőnk, a fejlécen pedig az Aracs cím az ősi magyar ro-

vásírás betűire emlékeztet. S hogy miért lett a bánási pusztatemplomról elnevezve folyóiratunk? Mert „a magyarság ezeréves ittlétének, sőt kultúrája alapjellegzetességének is a szimbóluma. E művelődési emlék önmagában is kötelez bennünket egy keresztény (keresztyn) szellemű közérdekű folyóirat megindítására” (Vajda Gábor: Kísérlet a teremtő gondolkodás fölszabadítására, Aracs, I. évf. 1. szám). Első felelős szerkesztőnk alapozta meg a lap arculatát (amit 2008-ban bekövetkezett tragikus halála szakasztott meg). Ezt a szellemiséget teljesíti ki immár csaknem tíz éve Bata János főszerkesztőnk, aki maga köré gyűjtötte nemcsak az egységes nemzetben gondolkodó délvidéki, hanem a Kárpát-medencei magyar írástudókat is. Köszönet azoknak, akik minden tiszteletdíj nélkül, csak az ügyet szolgálva járulnak hozzá gondolataikkal, írásaikkal a lap életben tartásához. S hogy ezt megteszik, arról tanúskodik, hogy megfelelő színvonalúnak tartják a folyóiratot. Ellenben itthon a Magyar Nemzeti Tanács kulturális stratégiájának kidolgozói dilettánsnak nevezték a folyóiratot. A negatív minősítés csak előszobája volt egy drasztikusabb cselekvésnek, tudniillik a folyóiratot is fenntartó Aracs Társadalmi Szervezettől 2010-ben minden pályázati támogatást megvontak: hátha sikerül befullasztaniuk a civil szervezet sokrétű tevékenységét. És valóban az anyagiak megvonása után ez be is következett: abbamaradt az akkor már több mint tíz éve működő könyvgyűjtés, a szórványmagyarság támogatása, és ami a legfájóbb volt: az Aracs-díjak kiosztása. Nem támogatták azt a díjat, amelyet ünnepélyes keretek közt azoknak osztott ki a civil szervezet, akik a délvidéki, illetve az egyetemes magyarságért sokat tettek, és sok esetben éppen emiatt nem részesültek a kisebbséget elnyomó hatalomtól kellő elismerésben. Félreállított, munkásságukat agyonhallgatott, a magyarságuk miatt üldözött embereket jutalmazott, illetve az egyetemes magyarság kiemelkedő személyeinek kívánta megköszönni áldásos, nemzetépítő tetteiket. Ez a tevékenység sem **a díjak, sem a rendezvények kategóriájában** nem került a támogatottak közé, pedig az utóbbiak közt például a birkapörköltfőző verseny ezt kiérdemelte.

„Az Aracs Társadalmi Szervezet minden párttól független volt, ami a politikusok szemében

örökös szálkát jelentett. Nem tudták ugyanis semmiképpen a befolyásuk alá vonni, miközben a szervezet folyóirata minden téves cselekedetet, visszaélést szóvá tett. Mindig az erkölcsös magatartás volt a vezérlő vonala, amit sem rangért, sem anyagi juttatásért, támogatásért föl nem adott. Csaknem tizenöt év után, egy kicsit belefáradva az örökös gáncsoskodásba, a szűkös támogatásba, a tevékenységünk elhallgatásába és lebecsülésébe (ami féltékenységből és irigységből, de főleg a befolyásolhatatlansága miatti dühből eredeztethető), a szervezet a legtöbb tevékenységét beszüntette. Anyagiak hiányában annak érdekében, hogy legalább a folyóirat megmaradhasson, a szervezet Aracs Alapítvánnyá alakult át, mivel ez a szervezési forma kedvezőbb lehetőségeket biztosít a lap fenntartásához” – írja a civil szervezet alapító elnöke, Gubás Jenő a *Veszendőkre unt szívünk* című almanachban. A Vajda Gábor halála utáni három évben majdnem sikerült félresiklatni a folyóirat irányultságát, de 2011 óta Bata János vezetésével igazi „nemzeti szellemi műhellyé” vált a folyóirat – ahogy laudációjában fogalmazott Molnár Pál, a Balassi Kard Művészeti Alapítvány elnöke abból az alkalmából, hogy 2018-ban Bata János érdemelte ki a rangos Európa-érem újságírói díjat. (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy korábban a Magyar Páneurópa Unió Eötvös József-sajtódíját vehette át, a Bethlen Gábor Alapítvány Teleki Pál-éreméért pedig a magyarságért tett szolgálatáért kapta.) Csak a szülőföldjén nem jutott neki elismerés – sem költőként, sem közíróként, sem folyóirat-szerkesztőként. (Egyetlen kivétel a Bazsalikom-díj, amelyet még huszonevesen kapott az akkori kortárs német költészet fordításáért, mindmáig egyetlen műfordítóként a Délvidéken, aki nem a délszláv irodalmakat fordította.) De hogy is díjaznák a nemzeti elkötelezettségű folyóirat főszerkesztőjét, azt, akinek a hit, a haza, a nemzet, a család, az erkölcs a legfőbb értékek. Ez a „vajdasági magyar” irodalomból, kultúrából teljesen hiányzott, s amikor az Aracs első számában megjelent a *Magyarságtudat-hasadás* című elemzés, amelynek szerzője, Gubás Jenő orvos, közíró számonkérte a magyar szellemiséget a kultúránkból, a képzőművészeti, a zenei és színházi életből, műsorpolitikából, akkor következett az újvidéki Magyar Tanszék tanárá-

nak, Gerold Lászlónak a reagálása: „Doktor úr, maga mindenhez ért?”, talán csak nem Németh Lászlónak képzeleli magát? – ilyen és ehhez hasonló stílusú vitriolos kritikája.

„A kétkedés, a cinizmus és a rosszakarat az Aracs megjelenésétől kezdve jelen van a délvidéki, mára liberális eszméket valló, de lelkükben jugoszláv kommunistáknak megmaradt, magukat és egymást csúcsértelmiséginek beállító, közízlést, közgondolkodást és politikát formáló vezetőrétegben, amely néha arcát adva, néha a titokzatos ismeretlenség homályából parancsokat osztogatva próbálja meg el- és megfojtani a Délvidék szabad szellemi műhelyének hangját” – ezt állapítja meg az Aracs indulása után 12 évvel, az ötvenedik Aracs-számban Bata János. Köszönet neki, hogy ennek ellenére immár tizedik éve nemcsak gondosan szerkeszti, hanem életben is tartja a folyóiratot, hiszen ő írja a pályázatokat, elszámol a támogatásokkal, ha kell, akkor begépeleli a kézzel írt anyagot a számítógépbe, konzultál a délvidéki magyar lektorok egyik legkiválóbbjával, a leglelkiismeretesebb Kulhanek Edinával a kéziratok nyelvi kérdéseiről... és közben német nyelvre, kultúrára tanítja, neveli a horgosi általános iskola diákjait (hiszen ez a fizetett állása, és nem csak mellékesen háromgyermekes családapaként és már nagyszülőként is gondot visel övéiről). Sajnos immár tíz éve nem jut ideje publicisztikára, pedig nagyon hiányoznak meglátásai a magyarság sorskérdéseiről, amelyekkel az Aracs alapító szerkesztőségi tagjaként számról számra találkozhattunk az első tíz évben az Aracs hasábjain.

Most, a 80. szám megjelenésekor nincsenek már bőszt indulatok, „csak” az **elhallgatás dívik**. Ez is kiváló módszer, élnek is vele a megmondóemberek! Mert amiről nem beszélnek, nem írnak a fősodratú közvéleményformálók, az ugyebár nincs is?! Az elhallgatást, az agyonhallgatást választották a délvidéki irodalomkritikusok az Aracs-kiadványokkal kapcsolatban is. Az eddigi 14 könyv közül jó, ha hárommal foglalkoztak. Nem kapott figyelmet például a *Határok szabdalta közérzet* című antológia, válogatás az Aracsban megjelent legkiválóbb írásokból vagy a Szervátiusz-díjjal kitüntetett festőművészek, Gyurkovics Hunornak a reprezentatív

albuma sem. A teljes elhallgatás övezte, pedig nem akármilyen vállalkozás volt az érettségizők számára ajándékba szétosztott Kölcsey Ferenc *Parainesis/Intelem* című műve, amelyben az eredeti szöveggel párhuzamosan a mai nyelvre átirított változat is olvasható. Bata János *Megkopott táj* című verseskötete még 2018-ban jelent meg, de azóta sem írtak le róla egyetlen érdemi, értékelő sort sem. Az anyaországban többen is méltatták, csak a délvidéki kortárs íróknak nincs egy szavuk sem a megjelent műről, pedig a Magyar Szóban és más lapokban is rendszeresen jelennek meg nemcsak könyvismertetések, hanem értékelések is. Bata Jánosnak ez nem a sokadik verseskötete és nem is egyévi verstermése, hanem válogatás 35 évnyi költészetéből. Ugyanerre a sorsa jutott Tráser László *Cédulák* című, iskolát és műfajt teremtő cédularegénye is.

Hogy az elhallgatás, a mellőzöttség nem példa nélküli az anyaországban sem, erről tanúskodik ebben a jubileumi évadnyitó számunkban Kondor Katalin *Jelenczki* című írása is. Ahol több száz milliós összegek jutnak filmgyártásra állami támogatásból, ott Jelenczki István nagyszabású négyrészes Trianon-dokumentumfilmjére nem jutott semmi, még a centenáriumi évben sem. Pedig Jelenczkit „az igazságérzet hajtotta egész eddigi munkássága során”, „minden filmje a nemzeti öntudat erősítését szolgálta” – írja méltatásában Kondor Katalin.

Ez áll az Aracs folyóirat törekvéseinek középpontjában is. És ezt az értékek, az emberi és művészi nagyságok felmutatásával szolgálja. Mert ezek erejében hisz. Minden gátló és elhallgató körülmény közepette is. Erre példa Józsa Judit kerámiaszobrász munkássága is, amelyben a hit, a magyarság ősi motívumkincse, a magyar néplélek jut kifejezésre a művészet erejével. Manapság, amikor a világon a legüldözöttebb vallás a kereszténység, amikor az anyaországban a bal-liberális oldal gátlástalanul a gúny tárgyává teszi a vallást, és nyíltan harcol a magyar nemzet ellen, akkor Bencze Izabella kiváló közíróval együtt valljuk: fel kell mutatni, pontosabban felépíteni a **Makovecz-katedrális** – azaz felmutatni az erőt, a nagyságot, legyen szó akár a gazdaságról,

az oktatásról, a kultúráról, a kereszténységről. Mert ha csak szavakkal harcolunk a nyilvánvaló gátlástalan hazugság, nemzetgyalázás, a kultúra nemzetietlenítése, a magyar szellemiség háttérbe szorítása ellen, és nem cselekszünk, akkor elveszünk. Tenni kell: pert indítani a lopások, csalások ellen, teret és pénzt adni a nemzet igazi kincseinek felmutatására, NAGYSÁGÁNAK bemutatására. S ha az anyaország ebben nem

hátrál meg a koronavírus okozta gazdasági és más nehézségek ellenére sem, akkor az elszakított nemzetrészekben is helyükre kerülhetnek a dolgok, megerősödhet a remény. Mert a hatalmaskodót a NAGYSÁG „először bűszíti, aztán megroppantja, aztán lefegyverzi. Így győzött haddan a kereszténység is.”

Ebben bízik a remény zöld színébe öltözött húszéves Aracs is.



Magyar lélek